

Umori vodilnih (3.)

IVO ŽAJDELA

Ves čas leta 1942 je šlo izrazito za agresijo komunistično-partizanske strani. Druga, napadena, se je le umikala, skrivala pred njo ali branila. Zato je izraz »državljanska vojna« popolnoma napačen in tudi krivičen do strani, ki je bila žrtev agresije partizanov.

Kdo sta bila umorjena Janez Mrkun in elektromonter Valentin Jenko z Iga? Ker so partizani bili partijska vojska in so vse, kar so počeli na Igu, počeli v službi komunistične revolucije, so z njunim umorom »odstranili« z obličja sveta ugledni osebnosti kraja. Po načelu revolucije so praznili prostor, v katerega se bodo potem namestili ti s strani revolucije.

Janez Mrkun – Petračev je bil zelo aktiven član prosvetnega društva na Igu in tesno povezan z župnikom. Ker v Sloveniji takrat niso obstajali samo komunisti, ampak še številne druge politične in stanovske skupine, je Mrkun bil član Slovenske legije. Ker so komunisti umore skrivali z najrazličnejšimi očitki in termini, so

Mrkunu npr. očitali, da »je organiziral nasprotnike OF in narodnoosvobodilnega gibanja«. Prvič, tak »očitek« lahko izreče le totalitarna pamet, ki vidi le sebe, noče pa videti drugih in drugačnih okoli sebe. V pluralni demokratični družbi se lahko organizira kdorkoli. Tako kot so se drugod po Zahodni Evropi med okupacijo poleg komunistov organizirale tudi druge politične skupine. S temeljno razliko, da se tam komunisti v razmerah okupacije niso šli še revolucije, kot je bilo pri nas.

Medsebojni spopad

Maja 1942 so se v Ljubljanski pokrajini organizirale tudi nekatere druge skupine, saj so jih komunisti s svojo dejavnostjo,

kakršnokoli, odporniško ali revolucionarno, s katero so zaradi potreb revolucije zelo hiteli, prisilili v to. Ker pa so potem komunisti s svojimi paravojskami takoj udarili po njih, se je vse spremenilo v medsebojni spopad. Ta »medsebojnost« je seveda le pogojni izraz, saj je ves čas leta 1942 šlo izrazito za agresijo komunistično-partizanske strani. Druga, napadena, se je le umikala, skrivala pred njo ali branila. Zato je izraz »državljanska vojna« popolnoma napačen in tudi krivičen do strani, ki je bila žrtev agresije partizanov. Termin »državljanska vojna« namreč izenačuje krivdo ali odgovornost.

Vaške straže so se organizirale izključno zaradi partizanskega nasilja, ki je služilo

Na Gornjem Igu so morili najprej partizani (novembra 2017 odkopana Romkinja), potem pa se Italijani

komunistični revoluciji, nikakor pa ne za to, da bi služile okupatorju, kot jim je pripisovala komunistična propaganda.

Polaščanje cigaret

Drugi umorjeni Valentin Jenko je bil po besedah partizanov »sodelavec« Italijanov oziroma »italijanski tolmač in vojaški konfident«. Najprej, to so splošni izrazi, uporabljeni za lažiranje dejanskega stanja. Če so ga Italijani uporabili za prevajanje, to menda ni nedovoljeno stanje, kaj šele razlog za umor. Izraz »vojaški konfident« pa je prav tako povsem nedoločen, ne vemo, kaj naj bi konkretno pomenil, pač še ena od mnogih tujk, s katerimi so nekoga obtežili (z nekakšno krivdo), da so z njimi prikrili (ne opravičili) umor človeka.

V tem času so partizani ustrelili tudi Antona Močilnikarja z Iga in Franca Gamsa s Kremenice, oba partizana v t. i. Grčevi četi. Prilastila sta si cigarete, ki bi jih morala oddati »na komandi« v Zapotoku. Janez Klemenčič, *Revolucija pod Krimom* (Buenos Aires, 1973, str. 60): »Pri Štrumblju sta dobila nekaj cigaret. Menda bi morala te oddati na komandi v Zapotoku. Oddala jih nista, zato sta ustreljena.«

Komunistični partizani še niso delovali eno leto, in so se že razglašali za »edino oblast«, ki da je »ljudska«. Edina pomeni, da ni nikogar drugega pri vzvodih oblasti kot le komunisti s svojo paravojsko. Sopomenka »ljudska oblast« pa je pomenila enako, komuniste.

Najprej, takšne umore borcev so izvajali za zastraševanje (ne le za »disciplino«) borcev, da so se potem bali in bili bolj poslušni. Kot vidimo, je bil vzrok za umor tudi bes partizanske »komande« v Zapotoku, ki sta ji navadna borca odtegnila cigaretni užitek. Vladajoči si z močjo položaja prilastijo, kar je le mogoče, navadna raja pa tega ne sme imeti. Tudi to je lepo govorilo, kaj je komunizem, da ni šlo za enakost in človečnost, ampak za polno nasprotje tega.

Zaščita pri Italijanih

Maja so ustrelili bivšega orožnika Alojza Čusa. Partizani so 21. junija ugrabili tajnika občine in organista v Tomišlju Jožeta Razpotnika, odgnali so ga nekam proti Iški in ga ubili. Bil je zelo aktiven v prosvetnem društvu. Ubili bi tudi župana Franca Bezlaja – Lenčka, če se ne bi med potjo rešil iz njihovih morilskih krempljev in se

Vaške straže so se organizirale izključno zaradi partizanskega nasilja, ki je služilo komunistični revoluciji, nikakor pa ne, da bi služile okupatorju, kot jim je pripisovala komunistična propaganda.

umaknil v Ljubljano. Tam je pri Italijanih prosil za posebno zaščito, ne edini, kar dovolj pove, v kakšnih eksistenčnih stiskah so se znašli ljudje zaradi partizanskega nasilja. Županu so očitali, da naj bi »organiziral belo gardo«. Rešil si je življenje pred roparsko-morilsko tolpo. Kje si je reševal življenje? V Ljubljani, ki so jo zasedali in obvladovali Italijani, torej okupator. Tomišeljski župan je bil po komunistično-revolucionarni »logiki« kolaborant in izdajalec. In tako vsi drugi, ki so si podobno reševali življenje, premoženje, civilizacijsko okolje – pri okupatorju (ki je bil takrat edina oblast, oblast v smislu, da je omogočal zaščito in tudi pregon zločincev).

Pomor Romov

17. maja 1942 so partizani pri Vrbljenah in Podpeči zajeli večjo skupino Romov, jih odgnali v sotesko Iške in jih tam umorili. Dosedanja literatura je navajala 43 umorjenih, novembra 2017 jih je vladna komisija za grobišča izkopala 53. Pomor Romov v Iškem Vintgarju je verjetno zagrešila četa 1. bataljona Ljube Šerčerja (Šerčerjevega bataljona) Notranjskega odreda, ki jo je vodil komandant Alojz Popek – Milan Vandek, politični komisar pa je bil Janez Japelj. V četi so bile številne osebe (60) iz podkrimskih vasi (Ferdo Gestrin, *Svet pod Krimom*, druga izdaja, Ljubljana, 2016, str. 133). Štab Šerčerjevega bataljona sta vodila Tone Vidmar – Luka in Fric Novak.

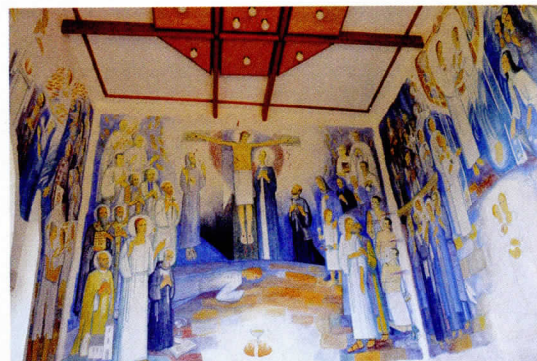
Polaščanje ljudi

Naslednji akt »osvoboditve« Iga je bil, da so partizani ostrigli učiteljico Miklavčičevo in še nekaj deklet. Klemenčič (60): »Komunist z brado in kapo na glavi je med deseto mašo s fotografijami iskal žrtev med dekleti v cerkvi. V cerkvi jih ni so dobili, pač pa so jih nekaj dobili na vasi. Učiteljico Miklavčičevo so prijeli in jo na čisto ostrigli, ker je znala laško in za ljudi večkrat pri Lahih posredovala. Radovedna dekleta so gledala, svojo radovednost so poplačale s tem, da so bile še one ostrizene. Štrukljeva in Cesarjeva sta bili že deležni te dobrote.«

Česa je bila Miklavčičeva »kriva«? Očitali so ji, da je ljudem »prevajala pri Italijanih«. Vsak bo porekel, da to seveda

ni nikakršna krivda, kvečjemu pomoč ljudem. Seveda ni šlo ne za logiko ne za pravico. Šlo je za revolucijo, ta pa je uporabljala orodja zastraševanja in tudi poniževanja, kot je bilo v tem primeru.

Partizani so se želeli, kot vojska totalitarne ideologije, okrepiti z novimi člani, skratka vse mora biti po njihovo in z njimi, kar je totalitarna »logika«. Zato so 17. maja izdali »mobilizacijski poziv«. Ljudi so prisilili, da so opravljali različna obrambna utrjevalna dela, ukazali so celo zatemnitev. »Omejili« so gibanje in uvedli dovolilnice. Za varnost in obrambo? Ne,

Čemažarjeva poslikava mučencev na Kureškcu.

predvsem je bila na delu totalitarna paleta, ki prepoveduje, omejuje ali dovoljuje, kaj kdo sme ali ne.

Oblast in ozemlje

In zdaj morda najpomembnejše. IO OF je v propagandnem glasilu komunistov *Slovenskem poročevalcu* 19. maja 1942 objavil odlok o »ustanovitvi oblasti na osvobojenem ozemlju«. Zato je štab Šerčerjevega bataljona izdal poseben razglas, ki sta ga podpisala Tone Vidmar – Luka in Fric Novak. V njem so razglasili, da je »edina oblast« v kraju poleg partizanskega poveljstva OF, to je TO OF. Na podlagi tega se je na »svobodnem ozemlju« podkrimskih vasi vzpostavila »ljudska oblast«.

Naj posebej opozorim, da smo v maju 1942, ne pa v letu 1945 ali še kasneje. Komunistični partizani še niso delovali eno leto in so se že razglašali za »edino oblast«, ki da je »ljudska oblast«. Edina pomeni, da ni nikogar drugega pri vzvodih oblasti kot le komunisti s svojo paravojsko. Sopomenka »ljudska oblast« pa je pomenila enako, komuniste.

Bralcem se opravičujem, da prevajam (razvozlam) ta besednjak, ampak ta se je s silnim ponavljanjem ne le med vojno, ampak potem še petdeset let in več do danes povsem zažrl v Slovence. Uporabljajo ga kot normalnega, čeprav ni. Vso to izrazoslovje (in še mnogo drugo) je služilo za prikrivanje dejanskega stanja.

Nadaljevanje prihodnjici